

Nahlédnutí do pravidel vzdělávání a požadavků na vzdělání státních zaměstnanců i uchazečů o státní službu

Vzdělávání je proces získávání a rozvoje vědomostí, intelektuálních schopností a praktických dovedností, a jako takové hraje bezesporu významnou roli pro státní službu, výkon státní služby státními zaměstnanci a státní zaměstnance samotné.

Nejprve je potřeba mít na paměti, že vzdělávání státních zaměstnanců a zaměstnanců ve správních úřadech vykonávajících službu na služebních místech v pracovním poměru vyháží z § 13 odst. 1 písm. d) zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, jež koordinuje Ministerstvo vnitra, přičemž působnost pro oblast vzdělávání stanovene tímto zákonem vykonává sekce pro státní službu. Sekce pro státní službu pro zabezpečení vzdělávání státních zaměstnanců připravuje vzdělávací programy a rámcová pravidla pro vzdělávání státních zaměstnanců.

Vzdělávání státních zaměstnanců je uskutečňováno dle zákona o státní službě a blíže se řídí služebním předpisem náměstka ministra vnitra pro státní službu ze dne 5. listopadu 2019, kterým se stanoví Rámcová pravidla vzdělávání ve služebních úřadech. Vzdělávání zaměstnanců, kteří působí ve správních úřadech v pracovním poměru podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce se zase řídí usnesením vlády č. 899 ze dne 7. září 2020 o Rámcových pravidlech vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech.

Vzdělávání státních zaměstnanců představuje na jedné straně právo a na straně druhé rovněž povinnost

Státní zaměstnanec má podle § 77 odst. 1 písm. e) zákona o státní službě povinnost prohlubovat si vzdělání podle pokynů služebního orgánu a zároveň má na prohlubování vzdělání právo, což upravuje § 79 odst. 2 písm. d) zákona o státní službě. Služební orgán je oprávněn uložit státnímu zaměstnanci povinnost účastnit se stanovené formy prohlubování vzdělání a ten má povinnost ho za stanovených podmínek splnit.

Vzdělávání státních zaměstnanců vymezuje zákon o státní službě, a to konkrétním ustanovení § 107 až § 111. Zákon rozlišuje prohlubování vzdělání, zvýšení vzdělání a služební volno k individuálním studijním účelům.

Prohlubování vzdělání

Podle zákona o státní službě je zaměřeno na další odborný růst státního zaměstnance v jím vykonávaném oboru služby včetně zdokonalování nebo získávání jazykových znalostí.

Zákon o státní službě definuje jako druhy prohlubování vzdělání:

- vstupní vzdělávání
- průběžné vzdělávání,
- vzdělávání představených
- a jazykové vzdělávání.

Rozsah prohlubování vzdělání státního zaměstnance určí služební orgán, který je oprávněn stanovit i místo, čas a způsob vzdělávání. Podkladem pro určení rozsahu prohlubování vzdělání je především služební hodnocení, v němž se hodnotí i výsledky vzdělávání a stanovují se individuální cíle pro další osobní rozvoj státního zaměstnance. Rozsah prohlubování vzdělání je následně zpracován v individuálním vzdělávacím plánu státního zaměstnance. V neposlední řadě je nutno poznamenat, že účast na prohlubování vzdělání se považuje za výkon služby, za který přísluší státnímu zaměstnanci plat a náklady vynaložené na prohlubování vzdělání nese služební úřad.

Podrobnosti prohlubování vzdělávání upravují rámcová pravidla

Rámcová pravidla vzdělávání ve služebních úřadech jsou vydávána v návaznosti na § 107 zákona o státní službě a stanovují podrobnosti prohlubování vzdělání. Pravidla se zaměřují zejména na proces vzdělávání, jednotlivé druhy vzdělávání, institucionální odpovědnost za vzdělávání a zásady vedení spisové dokumentace vzdělávacích akcí. Služební úřad je povinen zabezpečit vzdělávání zaměstnanců při respektování potřeb a možností úřadu. Rámcová pravidla specifikují druhy vzdělávání a člení je na vstupní vzdělávání úvodní, vstupní vzdělávání následné, průběžné vzdělávání, vzdělávání představených a jazykové vzdělávání.

Vzdělávacím cílem vstupního vzdělávání úvodního je poskytnout zaměstnanci potřebné informace a zprostředkovat znalosti týkající se chodu služebního úřadu a jeho specifických činností a úkolů. Vstupní vzdělávání úvodní je pro zaměstnance povinné, zahajuje se bezprostředně po nástupu do služby či přijetí do pracovního poměru. Vstupní vzdělávání následné je jednou z forem přípravy státního zaměstnance na služebním místě

k vykonání obecné a zvláštní části úřednické zkoušky. Pro zaměstnance, kteří před přijetím do služebního anebo pracovního poměru nevykonali úřednickou zkoušku, je povinné. Průběžné vzdělávání zajišťuje prohlubování znalostí a dovedností státních zaměstnanců v návaznosti na již absolvované vzdělávání a je realizováno za účelem odborného a osobního rozvoje zaměstnanců. Vzdělávacím cílem vzdělávání představených je pak především osvojení si základních obecných kompetencí pro výkon služby na služebním místě představeného. Neméně podstatným typem vzdělávání je rovněž jazykové vzdělávání, které je zaměřeno na osvojení si znalosti cizího jazyka pro prokázání úrovně znalosti cizího jazyka požadovaného pro služební místo, a dále na prohlubování jazykových znalostí za předpokladu, že na služebním místě je stanoven požadavek úrovně znalosti cizího jazyka.

Na individuální vzdělávání zákon pamatuje taky

Nutno podotknout, že státní zaměstnanec se může vzdělávat i individuálně, přičemž mu k těmto účelům slouží služební volno k individuálním studijním účelům. Studijní volno lze čerpat v celé jeho délce, tedy až 6 dnů, nebo i po jednotlivých dnech. Zde je třeba zmínit, že nevyčerpaná doba studijního volna se do následujícího kalendářního roku nepřevádí a za dny jeho čerpání přísluší státnímu zaměstnanci plat.

Zvýšení vzdělávání

Zákon o státní službě ve vazbě na problematiku vzdělávání upravuje rovněž zvýšení vzdělání, kterým se rozumí získání kompetencí, které státní zaměstnanec nezbytně nutně nepotřebuje pro výkon služby na aktuálně zastávaném služebním místě, avšak jejich získání je i v zájmu služebního úřadu. Za zvýšení vzdělání je možno považovat studium na vyšší odborné škole, studium na vysoké škole a vyslání na studijní pobyt. Za zvyšování vzdělání je rovněž považováno i vzdělávání v programu celoživotního vzdělávání. Zvýšení vzdělání se uskutečňuje na náklady služebního úřadu a s nárokem na služební volno. Z výše uvedených důvodů je zvýšení vzdělání podmíněno povolením služebního orgánu.

U vzdělávání státních zaměstnanců je třeba zmínit vzdělávání v době mateřské či rodičovské dovolené nebo v době, kdy státní zaměstnanec čerpá služební volno z důvodu péče o dítě do 4 let. V takových případech umožní služební úřad účast na vzdělávání na základě žádosti státního zaměstnance.

Účast do výběrových řízení rukou

v ruce s doložením příslušných listin

Samostatnou oblast ve vazbě na vzdělávání státních zaměstnanců pak představují požadavky na státní zaměstnance, případně budoucí státní zaměstnance, pro účast ve výběrových řízeních podle zákona o státní službě. Zákon o státní službě stanoví předpoklady pro

přijetí do služebního poměru v § 25 odst. 1, přičemž předpoklad vzdělání je stanoven v písmenu e) daného ustanovení, kdy je třeba dosáhnout vzdělání stanového tímto zákonem. Ustanovení § 25 odst. 5 dále stanoví možnost služebního orgánu služebním předpisem stanovit pro služební místo požadavek úrovně znalosti cizího jazyka, odborného zaměření vzdělání nebo jiný odborný požadavek potřebný pro výkon služby, případně požadavek způsobilosti mít přístup k utajovaným informacím. Splnění předpokladů stanovených zákonem je žadatel povinen prokázat doložením příslušných listin. Prokázání splnění požadavku stupně vzdělání lze při podání žádosti doložit též čestným prohlášením, přičemž listiny prokazující tvrzené v takovém případě žadatel předloží následně, nejpozději však před konáním pohovoru. V této souvislosti je tak alarmující fakt, že se u výběrových řízení výběrové komise často setkávají s nedostatky předložených žádostí ve vztahu k doložení požadavku vzdělání či požadavku na splnění jazykového vzdělání, a to nejen u takzvaných řadových míst státních zaměstnanců, ale rovněž u míst představených, u kterých se znalost požadavků předpokládá.

Dalším požadavkem, který musí žadatel o přijetí do služebního poměru prokázat podle ustanovení § 25 odst. 2 zákona o státní službě v případě, že není státním občanem České republiky, je znalost českého jazyka. Ta se prokazuje vykonáním certifikované zkoušky z českého jazyka jako cizího jazyka u osoby, která jako plnoprávný člen Asociace jazykových zkušebních institucí v Evropě uskutečňuje takto certifikovanou zkoušku. Rozsah a obsah jazykové zkoušky z českého jazyka stanoví Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy vyhláškou č. 175/2015 Sb. V případě žadatele o přijetí na služební místo představeného, který není státním občanem České republiky, se prokazuje znalost českého jazyka na úrovni C1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, u ostatních žadatelů se zkouškou z českého jazyka ověřuje znalost českého jazyka na úrovni B2. Předmetná zkouška může být rovněž nahrazena doložením absolvování alespoň po dobu 3 školních roků základní, střední nebo vysoké školy, na kterých byl vyučovacím jazykem český jazyk. Z výše uvedené povinnosti se výjimka nepřipouští. Současně má žadatel, který není státním občanem České republiky, nárok na náhradu nákladů, které uhradil za jednu účast na zkoušce z českého jazyka, služebním úřadem, na který se hlásí.

Uznání zahraničního vzdělání upravuje metodika

V neposlední řadě je třeba zmínit, že ke vzdělávání vnitro aktualizovalo k 31. květnu 2022 Metodický pokyn náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 1/2019, kterým se stanoví podrobnosti k výběrovým řízením, a to v souvislosti s nostrifikací vysokoškolského vzdělání získaného na zahraniční vysoké škole při přijímání do služebního poměru. ■